

huis sleurde hij zóo aan de koorde, dat gij al den tijd hebt moeten draven. Gij zaagt toen, dien zomer-middag, hoe het stuiven kan als men loopt. Al de looverkens wiebelden aan de Canada's langs de baan. En gij zijt niet eens kunnen binnen gaan in „Half-wege” om een pinte te stekken, zóo hard trok die hond. . . . Herinner u, in stad hebt gij twee burgers-huizen gezien, waar uwe dochters dienden. Men is er maar op zijn gemak in de keuken. En gij hebt ook de expositie van Brussel gezien, en gij weet het nog heel goed, van den duizel in uw hoofd en de moeite in uw beenen. . . .

„En dan, — hebt gij het dan vergeten, Nand? Gij hebt gij toch uw wijf gehad, uw Wanne. Ge waart gij nog niet lang weer van den troep. Uw vader leefde nog. Op 'nen ochtend in het voor-jaar hebt gij ze eens gezien, dat ze afkwam. Er was zoo maar een frissche wind. Al heur haar vloog weg op haar voorhoofd, want zij had allemaal van die fijne krullekens. Op haar lijf en op hare beenen deed de wind haar kleeren naar achteren waaien. Zij lachte gelijk; zij was rood gelijk een kool. Dan zijt gij gelijk begonnen met haar gaarne te zien. Gij zijt er mee getrouwd. Zij heeft u kinderen gegeven als pioenen. En zij is altijd toch een goed wijf geweest. . . . — Bah zóo, Nand, gij hebt nooit uwen wél gehad? Vergeet gij dan Wanne-de-vrouw? En de kinderen dan? Gij hebt ze allemaal zien groeien. Het waren gelijk bloemen, gelijk pioenen. 't Zijn brave kinderen geweest, en zij hebben toch voor hunne ouders gewerkt. Domien is een beetje te vroeg getrouwd, maar hij is toch devoorig. Hij is in Amerika. Zijn kinderen hebt gij niet gezien. Maar de kinderen van Bertha kent gij allemaal. Zij is een proper wijf, en ze is óók devoorig met hare elf kinderen. Gij weet toch wel dat het oudste Nandje heet?”

— Het jong vrouw-mensch zweeg op deze vraag. En Nand zei bij zich-zelf dat hij het wist, van Nandje. 't Was precies Bertha als ze klein was, maar 't was een manneke. Hij glimlachte. Bertha was nog altijd be-

zorgd om hem, van alle weken nog eiers te brengen voor hem. Zij had veel kippen. Haar man prutste aan het kippen-hok den Zondag. In de week werkte hij in stad. Men wint er toch veel meer dan op den boer. Hij was brave. Maar Bertha was óók brave. Was dat nu Bertha die bij hem stond, of was het Nandje? Ja, van zijn kinderen had hij geen klagen gehad. Van zijn wijf ook niet, bijlange niet. Een mensch mag niet pochen, maar 't was hem altijd toch nogal meegegaan, met de beesten en met het land. Alleen maar. . . . 't En is maar dat een mensch toch nooit. . . . Nietwaar, Bertha, gij weet het toch, nietwaar, kind? Bertha? Nietwaar, Bertha? Bertha, waarom antwoordt gij mij niet? Bertha?

Hij wilde zich een beetje omdraaien. Maar hij moest niet. Hij zag zonder zich om te draaien. Het was Bertha niet. En 't was 't meisje ook niet met de versche schorte. Maar daar stond nu weer een ander vrouwmensch.

* * *

— „'t Is waar, mensch, 't is waar. . . .”

En zij deed met deftigheid hare oogen open en toe gaan. Haar aangezicht was heel wit, maar gij zaagt niet hoe het er uit zag. Maar dat geeft er niet aan. Zij was geheel in het zwart gekleed, gelijk Marie Burgemeester's als zij 's namiddags achter 't gordijntje zit van de koele voor-kamer, met een hand-werkje. Men ziet haar niet zitten als men het niet weet. Zij is niet jong meer, en zeer deftig. Deze zag men ook niet goed, met haar zwart kleed zonder schort. Maar men hoorde haar spreken met een diepe stem, gelijk het orgel in de kerk als het stillekes speelt met zoo een béverik.

— „'t Is waar, mensch”, zei ze; „met het plezier van zijne oogen alleen zou een mensch geen vette soepe koken”.

Zij sprak met een klein mondje, gelijk de pachter-dochters die in 't pensioonaat hebben gelegen. Zij deed altijd hare oogen open en toe: altijd een wit plekje en een donker plekje, dat het Nand begon te vermoeien. Hij deed zijne oogen óók toe, en 't was nu